

Tadeusz PIĄTEK
Uniwersytet Rzeszowski, Polska

Antoni Zając, *Stan i znaczenie kapitału ludzkiego oraz społecznego w cywilizacji wiedzy*, wyd. UR, Rzeszów 2013, ss. 229, ISBN 978-83-7338-915-1

RECENZJA

Monografia Antoniego Zająca *Stan i znaczenie kapitału ludzkiego oraz społecznego w cywilizacji wiedzy* podejmuje problemy związane z przejściem społeczeństwa industrialnego w społeczeństwo określane mianem społeczeństwa informacyjnego, społeczeństwa wiedzy. Zagadnienia te związane są z postępem cywilizacyjnym, a z nim pojęcie cywilizacja wiedzy.

Jak zauważa Autor, „Cywilizacja wiedzy to światowy proces społecznego i gospodarczego rozwoju wyznaczony zakresem opanowania środowiska naturalnego, zmianami kulturowymi, szeroko rozumianymi stosunkami społecznymi oraz poziomem rozwoju nowoczesnej technologii i techniki na bazie wiedzy. [...] Żyjemy na pograniczu epok cywilizacyjnych – cywilizacji industrialnej i cywilizacji wiedzy – w którym to czasie zachodzi kształtowanie nowego paradygmatu rozwoju na dziesiątki, jeśli nie setki lat. Coś się kończy i coś nowego się tworzy”. Tworząc nowy ład społeczno-gospodarczy, musimy uwzględnić zmiany, które często mają charakter rewolucyjny. W dobie rewolucji informacyjnej i globalizacji jest to zadanie trudne, naznaczone nieprzewidywalnością zdarzeń, ambiwalencją znaczeń oraz nieznaną subiektywną i obiektywną wielu czynników i kierunków rozwoju.

Dr Antoni Zając w swojej monografii głównym problemem rozważań uczynił pytanie: „Jaki jest poziom kapitału ludzkiego i kapitału społecznego w Polsce i w jakim kierunku rozwijać kompetencje ludzi dla podniesienia jakości życia

w cywilizacji wiedzy, aby podołać międzynarodowemu wyścigowi gospodarczemu i żyć w przyjaznym społeczeństwie, gdzie każdy będzie mógł samorealizować się dla dobra ogółu i dobra własnego”.

Monografia jest dziełem niezwykle interesującym i wyróżnia się na tle innych prac z tego zakresu ze względu na fakt, że poszukując odpowiedzi na tak sformułowany problem, Autor określił, co to znaczy cywilizacja wiedzy i z nią związane społeczeństwo oraz gospodarka informacyjna, globalizacja i nowe kierunki jej modyfikacji, a dalej kapitał ludzki i kapitał społeczny, jakie wyznaczniki określają ich stan i kierunki rozwoju.

Autor dokonuje analizy wielowymiarowo. Tę wielowymiarowość realizuje m.in. poprzez strukturę monografii. Składa się ona z wstępu, trzech części, zakończenia, bibliografii.

W części pierwszej znajdujemy analizę tematu: *Cywilizacyjne wyznaczniki życia, pracy i wiedzy*, w której autor dokonuje analizy zagadnień: *Relacje życie – praca – wiedza w cywilizacji agrarnej i przemysłowej*; *Wyznaczniki cywilizacji wiedzy*; *Globalizacja, kapitalizm państwowy i metropolizacja*. Ta wyczerpująca analiza została dokonana z wykorzystaniem aktualnej literatury (106 przypisów), co sprawia, że całość tej części monografii przedstawia się w sposób niezwykle ciekawy dla osób interesujących się szeroko rozumianymi zagadnieniami „cywilizacyjnych wyznaczników życia, pracy i wiedzy”.

Część druga to charakterystyka *Zmian rynku i charakteru pracy w cywilizacji wiedzy*. W części tej odnajdujemy opis zagadnień: *Rozwijanie kapitału ludzkiego*; *Istota kapitału ludzkiego*; *Znaczenie kapitału ludzkiego i kapitału intelektualnego*; *Udział edukacji szkolnej w kształtowaniu kapitału ludzkiego*; *Rola szkolnictwa wyższego w rozwoju kapitału ludzkiego*; *Kapitał ludzki osób pracujących wyznacznikiem organizacji uczącej się i zarządzania wiedzą*. Charakterystyki te to wyselekcjonowana informacja w postaci zarówno analiz teoretycznych, jak i zestawień „danych tabelarycznych” opartych o bogaty zasób źródłowy (295 przypisów).

Część trzecia to analiza zagadnienia *Znaczenie kapitału społecznego*. Analiza ta obejmuje tematy: *Historyczne uwarunkowania kapitału społecznego w Polsce*; *Wartości podstawą kapitału społecznego*; *Ewolucja pojęcia kapitału społecznego*; *Rozwój czy erozja kapitału społecznego w praktyce wychowawczej szkoły*; *Zerwanie więzi społecznej*. W rozdziale tym widoczny jest duży wysiłek Autora w rzetelne i wyczerpujące przedstawienie omawianej przez siebie tematyki. Przedstawiona analiza została przeprowadzona w sposób solidny m.in. poprzez analizę bogatej literatury (295 przypisów).

Całość analiz i charakterystyk wspomnianych wyżej trzech części podsumowuje *Zakończenie – uwagi i postulaty*.

Ostatni niezwykle ważny element książki to obszerny i precyzyjny wykaz bibliograficzny, który stanowi rozszerzenie wcześniej poruszanej tematyki i wskazuje na możliwe źródła informacji dotyczących osób i zagadnień związanych z tematyką kapitału ludzkiego, kapitału społecznego, cywilizacji wiedzy.

Należy zaznaczyć, że w ocenianej monografii na uwagę zasługuje szczególnie dbałość Autora o przejrzystość terminologiczną i strukturalną treści.

Rekapitulując, można stwierdzić, że ze względu na interdyscyplinarny charakter omawianych zagadnień monografia ta powinna zainteresować osoby, dla których interesująca jest problematyka kapitału ludzkiego, kapitału społecznego, cywilizacji wiedzy. Wychodzi ona naprzeciw tym wszystkim potrzebom pedagogów, którzy doceniają znaczenie wpływu przemian cywilizacyjnych na procesy wychowawcze w systemie edukacji.